

EDINOST

Glasi slovenskega političnega društva za Primorsko.

(V edinstvi je moč.)

„EDINOST“ izhaja vsako sredo; cena za vsa leta je 4 gld. 40 kr., za pol leta 2 gld. 30 kr., za četrt leta 1 gld. 20 kr. — Za oznanila, kakor tudi za poslanice se plačuje za navadno tiskovno vrsto: 25 kr. če se tiska 1 krat, 22, če se tiska 2 krat, 20 če se tiska 3 krat. Za večje črke po prostoru. Pri večkratnem tiskanju je cena v primeri manjša.

Naročnina in vsa druga naj se pošilja upravitelju (Via delle poste, Casa Hierchel, N. 10 A. I. piano) — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Posamezne številke se dobivajo po 10 kr. v okolici: Na Opčinah, na Proseku, v Barkoli, v Bazovici, v Škedenju in M. Magdaleni zg.

Državnozbornski volilci na Goriškem!

Politično društvo „Edinost“, ki zastopa tudi goriško deželo, pozvedalo je skrbno in vestno, do katerega moža imajo čestiti gospodje državnozbornski volilci največ zaupanja ter bi ga najrajše poslali v državni zbor.

Društveni odborniki, družabniki na Goriškem i drugi zaupni možje nam so poročili, da bo na Krasu soglasno, drugod pa vsaj z večino glasov izvoljen dr. ABRAM.

Iz tega vzroka in z ozirom na „odprto pismo“, katero je dr. ABRAM v zadnji „Edinosti“ objavil, priporoča za kandidata izvenrednega poštenjaka, učenega moža in vrlega rodoljuba, dr. ABRAMA

Odbor političnega društva „Edinost“.

TRŽAŠKE RAZMERE.

Časniki pogostoma prinašajo dopise, v katerih tožijo, da uradi ne spolnujejo enakopravnosti in pošiljajo po Slovenskem le nemške pozivnice, nemške odloke i. t. d. A povsod je še slovenski narod na boljšem, nego v Trstu in okolici, kajti laščina je edini uradni jezik, kamor koli se obrneš.

Naj nepravilniši o tej stvari je tržaški magistrat, njemu je slovenščina toliko, kolikor kitajski jezik. Noben oddelek slovenskih pokrajin ne želi bolj zedinjenja Slovencev v eno kronovino, nego mi tržaški Slovenci. Deželni in mestni zbor nam je v vsem nasproten; naši poslanci so tarča, v katero leté strupene pušice zasramovalcev našega naroda. Vsaka prošnja se porogljivo odbije, vsak ugovor zoper tlačenje naše narodnosti budi krohoto prodrznim najetim mlečnjakom na galeriji, in protivnost laškimi ali pollaščenim mestnim očetom.

Dve besedici: „Zuhaj“ in „ne“ ste vrgle ogenj v počeno kolibo i začelo je grmeti i treskati na vrle naše zastopnike. Da bi naselnik v našej hiši naš jezik zasmejoval, grdil naš narod in psoval naše zastopnike, tega nikakor ne smemo dopuščati, ampak postaviti moramo jez tej krvnici i zlobi ter zadušiti sovražno strast naših nasprotnikov. Potrpežljivi smo bili dolgo i preveč, temu se mora konec storiti, stopiti moramo na dejansko polje. Ker od tržaškega deželnega i mestnega zbora nema Slovencev nič pričakovati, zato treba, da poiščemo drugih potov. Treba je, da se najprvo reši pravda, smejo li naši poslanci v zborih slovenski govoriti. To prašanje mora priti na dnevni red, i ker ga mestni očetje se zaničevanjem odbijajo, iskati bo pravice pri državnem sodišču. A s tem ne bo še stvar rešena, sovraštvo do Slovencev se le še pomnoži in upilo se bo, da Slovenci hoté Lahe posloveniti. Miru ne bo i tedaj tudi ne bla-

gostanja. Tacemu stanju pa se bo moral storiti konec, ali s tem, da se v mestni zastop i deželni zbor izvolijo možje, ki bodo spoštovali tudi pravice Slovencev, ali pa se mora vzeti Trstu deželni zbor, ki je res prav „unicum“ v avstrijski državi. Razmere ne morejo biti bolj nenaravno, nego so na Primorskem, razcepljenje Slovencev v toliko kronovin je krivo vseh teh zamotanih stvari. To je gordonski voz, ki se bo moral prosekati, ako ga ne bo mogoče z lepa razrešiti. Odvisno pa bo to od prihodnjih volitev v mestno naše zastopstvo. Te volitve so tedaj zelo važne, tako sicer, da se je nam uže zdaj zanje pripravljati; najprej je treba ljudstvo podučevati, prepričavati ga, koliko materialne škode trpi vse mesto i vsi stanovi zaradi tega, ker mestni zastop ne hodi po pravej i lojalnej poti, ampak strankarskimi namerami i sklepi ovira razvitek tržaškega mesta. Da se je mestni zastop bolj pečal z mestnimi koristmi, nego s pollaščevanjem i škiljenjem čez morje, gotovo bi Trst imel uže davno drugo železnico, katera bi njegovo trgovino bila neizmerno povzdignola; tako pa bomo še čakali i čakali nanjo, mej tem pa bodo druga trgovinska mesta, posebno Hamburg, Benetke, Genova, Reka itd. trgovino vedno bolj nase ulekla ter jo Trstu otezala. Kedor tedaj s Trstom dobro misli, tega skrb mora biti, da se prebivalstvo pomiri, kar se pa zgodi le takrat, ko pridejo na mestno krmilo možje, ki ne bodo gojili strankarstva, ne zatirali slovenske narodnosti i ne škilili čez meje naše države, ampak ki bodo vsem pravični i skrbni za duševni i materialni razvoj velpomembnega našega mesta.

Ako mirnim potem tega cilja ne dosežemo, potem ne ostane nič drugega, nego z vso močjo pritiskati na vlado i državni zbor, da se tržaški mestni ustav promeni i mesto z okolico vred pridruži drugej kronovini. Klicalo se bode sicer pri tem na pomoč zgodovinsko pravo, a odgovarjali bomo lahko, da so tisti, ki sami ne spoštujejo zgodovinskega, naravnega i narodnostnega prava, zgubili pravico, sklicavati se na to.

Vodstvo tržaške bolnice in slovenščina.

Od glave riba smrdi. Ta pregovor ni le Slovincem, temuč tudi Italijanom dobro znan i prav v Trstu je prišel zadnja leta v posebno veljavo. Kakor gode deželni i mestni zbor, tako pleše magistrat i ž njim vsi mestni uradi od prvega uradnika do zadnjega beriča. Poglejmo, kako je v mestni bolnici. Nečemo govoriti o raznih pritožbah, ki se dostikrat raznašajo po mestu, naj omenimo le, kako je s slovenščino. V bolnici je gotovo polovico vseh bolnikov Slovencev; slovenskim deželam Istri, Goriškej i Kranjskej prizadeva ta bolnica strašanske troške; bolnica vse dobro zaračuni ter s tirjanjem ne odlašja, a piše vse v italijanskem, trdim Slovincem časi tudi v nemškem jeziku, slovenskega jezika pa, katerega bi najbolj potrebovala, boji se in ogiblje, kakor hudoba križa. Prigodilo se je, da je vodstvo

okrogle in goste, ter v snutku in v votku povsod enake in ne pretrgane. Platno od ubeljene preje je boljše (ker je močnejše), od tistega, ki je bilo še le pozneje ubeljeno.

Gospodinja, ki lan doma pridelujo, mislijo navadno, da je bolje, če ga dajo doma otrepi, spresti in platno ubeliti. Ali to ni res. Preja, ki jo predice napredo, ni tako enaka in lepa kakor preja, napredena na predilnih strojih (mašinah). Baš tako je platno, tkano na tkalnih strojih, lepše od onega, katero je tkalec tkal. Poleg tega pa še mnogo troši za terice in beljenje. Boljše je tedaj, ako predivo prodaja, ter si za dobljene norce lahko več in lepšega platna v prodajalnici (štacuni) kupi.

Za nočne srajce i. t. d. je boljše bombaževo platno, ker je mehko; prav tako za stare ljudi, ki potrebuje toplejšega perila. Perilo od bombaževega platna ugaje tudi takim ljudem, ki se močno poté; tudi je zdravejšje, ker nas bolj brani prehlajenja.

Koliko pa naj ima gospodinja raznega perila? Več, kakor jej je mogoče kupiti si, ne more ga imeti. Vendar bi bilo treba, da ga ima za mesec dni dovolj, kajti z večkratnim pranjem na mesec se perilo tudi hitreje raztrga.

Po zimi treba, da se posteljne rjuhe vsaj enkrat vsakega meseca izmenjajo; po letu po dva — ali še večkrat. Mizno rjuho ali krušnico in druge prtiče ali brisače moramo vsak teden s čistimi nadomestiti.

Perilo otrok, če tudi ga je veliko, naj se vsak teden opere.

bolnice nekej občini na Notranjskem poslalo dopis v nemškem jeziku, občina pa je odgovorila slovenski. Na to se je pritožila in pisala bolnica dotičnemu okrajnemu glavarstvu mej drugim to le: „Die Gemeinde versteht nicht mehr deutsch!“

„Die Amtssprache dieses Spitals ist die italienische, und nur in dieser sollte man correspondiren, — und wenn man hievon abgewichen ist, diess geschah nur unter der Ueberzeugung sich leichter verständlich zu machen, es thut aber sehr leid, dass man sich irrte, jedoch slovenisch kann diese Verwaltung nicht schreiben und sie kann dazu nicht verhalten werden.“

Po slovenski bi se ta nemška kolobocija tako le glasila: „Občina ne umeje več nemški!! Uradni jezik te bolnice je italijanski, in le v tem bi se moralo dopisovati, i če se je to drugače storilo, zgodilo se je le iz prepričanja, da se lažje razumemo, pa zelo žal nam je, da smo se motili, vendar slovenski to vodstvo ne more pisati i se k temu tudi siliti ne more.“

Tržaška bolnica, ki daje okrajnemu glavarstvu poleg vsega tega še poduk o slovenskem narečju „der nur im dortigen Lande begreiflich ist“ (katero umejo le v tamošnji deželi), ima čudne nazore. Ona zahteva, da bi slovenska občina morala nemški umeti, če tudi z Nemčijo nič opravka nema, bolnica pa ima z Slovenci prav toliko, da še več opravka, nego z Italijani, pa jej vendar ni treba slovenščine znati. Mi menimo, da ni prenapeto, ako zahtevamo, da se v tej bolnici, ki je prava pijavka slovenskim deželam, slovenskim občinam slovenski dopisuje, saj se lahko dobí kedo, ki slovenski vsaj toliko zna, kolikor nemški tisti gospod uradnik, ki je pisal zgoraj navedeno klasično nemščino. Slovence bi moral vse jezike znati, le svojega ne!!

Zalostno je, da tržaški capini in judje kvarijo in zapekuje slovenske dekline v Trstu, da grde bolezn i porodi polnijo bolnico, toliko bolj, ker morajo troške v bolnici povračati uže tako z davki preobložene občine. Ker je tržaško razuzdano prebivalstvo največ krivo teh troškov, naj bi jih tudi Trst pokrival. A kaj, tega se brani i poleg tega še bolnica surovo zaničuje slovenske občine, katere jej troške povračajo. To je prodržno!

Dopisi.

Ospos v Istri, dne 8. septembra.

Dolžnost me pozivlja objaviti v vašem cenjenem listu, katerega program je tudi naš program, ki nas veže, da delamo v korist svoje domovini z vsemi postavnimi pripomočki izhajamo narodno zavest, ter tako stavimo jez proti vsem pohlepim navalom nenasičenih „irredentovcev“. Tako smo slavili slovesno petdesetletnico Nj. veličanstva svetlega cesarja z streljanjem, kresji, razsvitljavo naše občine. Farovž, šola, Slavčeva gostilnica so se sosebno odlikovali v jasno spričevanje, da tu bivajo zvesta srca uneto udana milemu vladarju. Ali tudi iz drugih hiš in hišic so prijazno svetile mile lučice, kot zvezdice v jasno noč.

Posebna tenkost ali lepota perila ni poglobitna reč, marveč njegova čistost.

Za razno kuhinjsko perilo je boljše močno neubeljeno platno.

Gospodinja mora vedeti, koliko ima tega ali onega perila. Dobro mora paziti, da se jej v pranju kaj ne izgubi, ali ne zameni. Tudi posle treba nadzirati, da si katere reči ne osvoje posebno ako še ni dovolj prepričana o njihovej poštenosti.

Kar je raztrganega, treba zakrpati in popraviti. Umazano perilo naj se hrani na zračnem suhem kraju, kamor ne pridejo miši ali podgane; najboljše je, razobesiti ga.

Za pranje je potrebno pripravne posode (kotla, žetnjaka i. t. d.), vode, mčila in luga. Voda naj bode deževnica ali potočnica; ali če je studenčnica, naj je uže nekaj časa v posodah stala.

Nekaj mčila mora gospodinja vedno doma imeti, ker še le kupljeno mčilo je navadno premehko. Dober lug je poglobitna reč za pranje; najboljši je od bukovega pepela. Lug se pripravlja na razen način.

Predno se umazano perilo namoči, treba ga odbrati, ter čisto umazano skupaj, in zopet bolj belo skupaj zložiti. Sedaj se namoči. Dovolj premočenega z mčilom po obeh straneh dobro omijlino (žajfamo) ter denemo v ne preoster lug. Pobojeno (po-barvano), zelo tenko in pavolnato perilo se ne sme v lug devati. V lugu naj bode perilo eno noč. Drugi dan se z vodo in

Podlistek.

Nauk o gospodinjstvu

bodočim gospodinjam, ženskim učiteljicam, učiteljem in učiteljicam na višjih dehtliških razredih ljudskih in meščanskih šol.

(Poleg nemškega)

prosto poslovenila I. N. in I. L.

(Dalje).

O perilu.

Gospodinja mora imeti na skrbi tudi perilo. Primerno in čisto perilo pospešuje zdravje in zadovoljnost družine. Gospodinja naj oskrbi posteljne, pomizne, kuhinjske in druge prtenine. Ni vsako platno pripravno za razne prtenine. Platno naj se kupuje pri zanesljivem in poštenem trgovcu.

Čisto laneno in konopljeno platno se lahko pozna od bombaževega ali pavolnatega po teži in po vlaknu. Laneno platno je težje od pavolnatega. Vlakna lanenega platna so daljša in močnejša nego pavolnata.

Platno je večidel močno poskrobljeno (poštirkano), zaradi česa se nam zdí, da je gosto. Če pa skrob (štriko) izperemo, opazimo, da so niti zelo narazen, in platno je redko. Gospodinja naj tedaj ne kupuje poskrobljenega platna; naj pazi, da so niti

v dokaz, da tudi ubogi, doslej zaničevani Slovan stoji z lučjo udanosti na straži za dom, vero in cesarja. 18. pa smo med gromom topičev pri slovesni sv. maši, pri kateri je šolska mladina z mnogobrojnimi ljudstvom pričujoča bila, iskreno pošiljali goreče svoje prošnje do vladarja vseh vladarjev, da bi on razlil sveti svoj blagoslov na presvitelega cara in njegovo prevzvišeno rodbino. Naj nas usliši!

Šolsko leto smo končali 26. avgusta in reči se mora, da ljudstvo vedno bolj spoznava, da brez poduka ni napredka. Število obiskavajočih otrok se od leta do leta množi; le Gabrovčani naj se spreobrnó in za šolski poduk bolj skrbijo; naj jim bodo v izgled vrli Osapei in Mačkolci. Naj privoščijo svoji deci to, kar rija in molj ne končata. Dandanas so taki časi, da se orje in seje s knjigo v roki. Žalostno je, da večina nema srca ne za cerkev ne za šolo. Z skrhanó koso se ne kosi trava, tako tudi z nevednostjo ne žanje svobode in blagostanja. Toraj na delo za sveto reč, da nam po naši izobraženi mladini privede lepši dnevi v naša sela, kjer bode vladal duh krščanskega življenja, ki je vir prave svobode, časne in večne sreče.

Rodoljub.

Z Goriškega, 12. septembra.

Nič se nismo čudili, da je »Soča« popustila objektivnost ter stopila na Tonklijevó stran, ali prav za prav, da je g. dr. Tonkli stopil sam na svojo stran ter se sam zase potegnil, ker tega smo s popolno gotovostjo pričakovali. Razmera mej »Sočo« i g. dr. Tonkljem je uže taka, da drugače ni moglo priti. Moj namen ni, da bi se spuščal v kakeršno koli polemiko z »Sočo«, tega tudi treba ni, ker »Soča« sama ne more dr. Abramó odrekati ni poštenja, ni sposobnosti, ni rodoljublja; da je posadila dr. Tonklija v kot za mizo, dr. Abramó pa v kot pri vratih, i tega jej nečem očitati; tudi ne bom dokazoval, da so *odlikovanja* plačila i da vselej ni varno i pametno zidati nanja. Ali ker je »Soča« popustila objektivnost, zato mora tudi meni dovoljeno biti, da povem *nekoliko* tega, kar vem i mislim jaz i drugi.

Jaz i z mano vsi Goričani priznavamo, da se je g. dr. Tonkli mnogo trudil za goriško deželo i gotovo je, da ima zanjó obilo zaslug; pri vsem tem pa si vendar ni mogel pridobiti *splošnega* zaupanja. To je nehvaležnost, utegne mi kedo v besedo seči, in vendar bi jaz tega ne trdil; ljudstvo ima bistro oko, ono ne čisla i spoštuje moža le zaradi dela, temuč videti hoče tudi, da se delo vrši zgolj iz ljubezni do stvari. O tem pa se mnogo naših ljudi doslej ni moglo prepričati, i tega je on sam kriv, ker je vedno preveč k višku in po slavi hrepenel. Vedenje zadnjih dni mu je mnogo škodovalo, ker sila ljudem ni mila. Da bi tega ne bilo, izvoljen bi bil soglasno v državni zbor, tako pa menda zdaj še ne bode v njem sedel. Volilci trdó, da je dr. Tonkli ravnal tihotapno i strankarsko zase, ker volilnega zbora ni *jasno* sklical, ampak na tihem le svoje privržence v zbor povabil.

Dr. Abram je velespoštovan mož na Goriškem, ker ima lepe tri lastnosti; on je pošten i značajan i govori se o njem, da prej čaven glavo ukloni, nego se on dá s pravega pota zapeljati; on je jako izobražen, tudi v visocih krogih pripoznan izvrsten jurist; on je rodoljub brez vika i krika, ki svojih del ne obeša skoz okno mimogredočim na ogled. On se nikoli ni spenjal k višku, nikoli ni iskal slave ali bogastva; da, però je iz roke vrgel in odpovedal se lepej plači, ko se je od njega zahtevalo, naj ne uredjuje slovenski, ampak italijanski.

Tak je dr. Abram i zato ga spoštujejo ter nanj kakor na skalo zidajo vsi poštene ljudje; zato ga večina volilcev hoče izvoliti v državni zbor.

C.

Prem, dne 10. septembra.

Ker je »Edinosti« sveta a težavna naloga dana, braniti našo lepo Adrijo žrelu požrešnega tujega italijanskega moloha, a rodoljubi tudi dobro vemo, da jednemu samemu brez pomoči ni mogoče povsod biti, lahko mu torej sem ter tja izpred paznega oka kaj uide.

Tako beremo v štev. 52. »Post-Verordnungsblatta« izpisanih sedem pismonoševskih služeb v Trstu in dve v Pulji. Za Boga, ali nista Trst in Pulj slovenski mesti na slovanski

z lugom opere. Tako oprano se polije z vročo vodo, in v drugi operi. Slednjič še ga v čistej vodi (najlažje v tekočej) splaknemo.

Pobojeno ali pisano perilo se ne sme preveč z mlijom ali z lugom prati, pa tudi ne kuhati. Tudi v vodi ne sme predolgo ležati. Namesto mjlja in luga je za pranje pisanega perila boljša voda, v kateri so otrobi zavreli; ali se nadrženi krompir polije s kropom, ter s precejeno tekočino pere perilo.

Oprano in splakneno perilo treba hitro posušiti, kajti ako dalj časa vlažno leži, postane rumeno. Najlepše se suši na solncu in na zračnem podstrešju. Razobesiti ga treba primerno.

Skrob (širka) se pripravlja na dvojin način. Bodisi da se kuha dotle, dokler se napravljajo mehurji, in se zatem precedi; ali se pa tudi samo z mrzlo vodo polije in precedi.

Ako se s kuhanim skrobom skrobi, to se najprej perilo osuši, zatem skrobi, v mrzlej vodi namoči, izžme in malo posuši. Z mrzlim skrobom se še vlažno perilo poskrobi, in v polu uri zatem gladi (tíbla). Manj dela je po poslednjem načinu.

Perilo modriti (plibati) je (rekel bi) *neumno*; kajti kar je plavo ali modro, to ne bode nikoli belo, a perilo mora biti belo in čisto.

Suho perilo se ovlaži in zvalja. Raztrgano in marogasto perilo najprej zakrpamo in očistimo marog, ter še le zatem olčimo. Primerno zloženo perilo se liči (monga); ako se želi, da bode lepo gladko, treba ga na valj čvrsto ter povsod enako

zemlji, obljudeni z slovanskimi prebivalci, in kljub temu vendar v omenjenem uradnem listu c. k. tržaško poštno vodstvo od prosilcev za omenjene službe tirja znanje italijanskega jezika, a o drugem ni duha ni sluha.

Mari gospod Hertaus res misli, da je slovanski Trst uže laški Turin, ali ka-li? Proti takemu pristranskemu postopanju naj se energično protestira in brez prizanašanja. Ker v Trstu in Pulji živi zraven Italijanov in male peščice Nemcev, ogromno število Slovencev in drugih Slovanov, tirjajte, da se pri razpisu enakih služb jemlje ozir, in po vsej pravici v prvi vrsti, na znanje slovenskega jezika.

Rodoljub.

Iz Dutovljan, 12. septembra.

Znano je po vsej goriškej zemlji, da je visoko spoštovani gospod državni poslanec *Winkler* položil svoj mandat, ter odstopil velevažno to mesto drugemu narodnjaku; zatorej so se bili zbrali *nekateri*, od gospoda dr. Tonklija ustmeno ali pisмено *potabljeni*, 24. dan meseca avgusta t. l. v goriškej čitalnici, da postavijo sposobnega, vestnega ter poštenega in vseskozi značajnega poštenjaka in domoljuba za kandidata.

In koga so si izbrali ti pozvani dr. Tonklijevi prijatelji? To se ve da dr. *Tonklija* samega!

Takošno *samotoljno* in samooblastno postopanje moža, ki sam sebe na svečnik postavlja, da sveti daleč le njegova luč, razburilo je ves Kras, da, ponavljam: *ves Kras* in kraški volilci so želno pričakovali, da bi se oglašil na našo prošnjo drug mož, vrednejši našega zaupanja; in nismo zaman prosili, ne zaman upali, ne zaman obračali se z lepimi prošnjami do odličnega narodnjaka gospoda dr. *Abrama*, naj prevzame on kandidaturo; v poslednjem broji cenjenega lista »Edinost« se je oglašil gosp. dr. *Abram* sam, da se ne more braniti ter ogniti vsem željam ter prošnjam, katere so mu prihajale od raznih domoljubov in volilcev od vseh strani: s Tolminskega, s Krasa, z Vipavskega, ter goriške okolice.

»Dr. *Abram* je naš kandidat, dr. *Abram* naš mož, kateremu popolnoma zaupamo, kateremu hočemo vročiti pri prihodnjaj volitvi v državni zbor 27. dan septembra meseca vse svoje želje in potrebe, vse dolžnosti ter prava državnega poslanca!«

Tako se glasi sedaj po vsem Krasu od ust do ust, vsi Kraševci brez izjeme ga bomo volili, in v to: Bože pomози i sloga!

F.

V Dolini, dne 13. sept.

Kanonično obiskanje tržaškega škofa je bilo prijaznej Dolini kaj vesela praznik. V saboto pod noč se je pripeljal škof k nam, uže od daleč ga je pozdravljaj pok možnarjev. Ko pa stopi v vas na trg, zamigljalo je brez števila luči, bengalični ognji na trgu pred čitalnico, ki je bila vsa z lampijoni ozalšana, pošiljali so daleč trobojno svojo luč. V nedeljo pa se je oblekla Dolina v praznično obleko, z hiš in čitalnice so vibrale narodne zastave, vse dopoldne se je zbiralo ljudstvo v narodni opravi, belo oblečene ženske s krasnimi šopki. Omeniti je, da je prav v dolinskej okrajini skoro najlepši isterski rod, vsi so belorudeči i zdrave barve, bistrega pogleda, krepke rasti.

Ko so spremljevali škofa v cerkev, šle so vse belo oblečene deklice za zastavo in cerkev je bila natlačena. Birmanecv je bilo obilo, pri maši smo poslušali orgelj lepe glasove, o katerih je uže lani »Edinost« poročala. Peveci so dobro izvežbani, za kar gre čast g. pevovodji Buncu. Naj lepši vtisek pa je naredila pridiga, katero je pr. škof sam imel. Še nikdar nismo čuli prosteje ljudstvu govoriti, kakor je govoril škof Dobrila. Vse je bilo kar zamakneno v pridigo, prosto domača in prijazna beseda je našla pot v srca poslušalcem. Po maši je bilo zopet s procesjo slovesno spremljevanje v farovž in potem obed. Vdeležilo se je od blizo in daleč obilo duhovščine in drugih inteligentnih oseb. Dolina v svojo kroniko zabilježi ta slavnostni dan. Da so se priprave in vse druge stvari tako slovesno vršile, za to gre čast i hvala prečastitemu g. dekanu, kateremu uspehu čestita

narodnjak

v imenu mnogobrojnih somišljenikov.

debelo omotati. Povaljano perilo se zunaj na zraku ali v sobah, v katerih ne stanujemo, še enkrat prav dobro posuši, in zatem shrani.

Likavnik (tiblo) ne sme biti prevroč, da perila ne osomdimó. Likati (tiblati) ne smemo pri luči, nego podnevi.

Shramba za perilo naj bode suha in dobro zaprta, da ne pride prah v njo. Novo perilo naj se posebe in staro posebe zloži.

Gospodinja, ki želi kakega vonja v omarih, mora skrbeti, da bode vsakemu prijeten, n. pr. rožnati ali vijolični vonj; zato je pripravno nekaj korenov modre Iride (Iris germanica) mej perilom.

O oznaženju perilnih marog.

Perilo, ki ima potnih in mastnih marog ali skvrn, očisti se z mlijom in lugom. Maroge oljnate boje treba s terpentinovim oljem namazati. Maroge kolomázi ali smoljaka se namaže s surovim maslom, zatem omanejo in izperó. Madeže od ovočja (sadja) navadno z večkratnim pranjem odpravimo. Vinski, ocetni in tinte madeži se odprave s citronovim sokom in z belim grózdjičem. Maroge od kave, čaja in drugih tekočin moramo s čisto vodo izprati.

Ožoltelo perilo naj se dalj časa v zelo kisle zmedke (pinjeno mleko) देने, zatem z mlijom v mlačnej vodi izpere in slednjič splakne. Po letu se tudi lahko na solncu ubeli.

Stare zaležane maroge v platnu se odprave s 1 litrom

Na praznik Marije Device 8. t. m. v Logu in Vipavi.

Vipavska dolina, ki slovi po pravici za najlepšo dolino na Kranjskem, ni videla od starih časov sem lepšega dné, nego je bil praznik Marije Device dné 8. septembra. Če pa je bilo kedaj mnogo ljudstva v Logu, bilo ga je gotovo letos in mnogo Vipavcev je trdilo, da uže mnogo let ne pamtijo tako lepega shoda, kakor je bil letošnji: na tisoče ljudi iz vseh krajev, največ pa iz tržaške okolice; s Krasa in Goriške, se je zbralo v prijaznem Logu. A letos je bil ta shod tudi bolj pomenljiv, nego druga leta, ker prijazna vipavska dolina, katere prebivalci so bili vedno zvesti podaniki cesarske rodbine, praznovala je h krati tudi petdesetletnico prelubega vladarja Fran Josipa. Da pa je bil ta praznik tako veličasten, temu so veliko pomogli vrli škedenjski pevci, ki so prevzeli petje pri sv. maši v Logu in potem tudi v vipavski čitalnici. Bilo jih je okoli 40 z narodno svojo zastavo pod vodstvom vrliga učitelja g. Čenčurja. Ti pevci so uže na večer pred praznikom došli v Vipavo, kder sta jih prijazno in slovesno sprejela visokočestiti g. dekan in odbor vipavske čitalnice. Drugi dan uže ob 8. uri je začelo vse vreti v Log, tam smo videli 4 žardinire iz Trsta s šterimi konji in neštivilno karetic, posebno dosti pa jih je bilo iz Tržaške okolice (kakor smo poizvedeli, bilo je v Logu nad 500 okolicanov, samih Škedenjcev nad 100). Ob desetih nij bila le velika cerkev prenapolnjena, temuč tudi na velikem prostoru pred cerkvijo je bila taka gnječa, da skoro nij bilo mogoče preriti se skoz množico, računai se, da je bilo tam okoli 8000 ljudi. Vse je bilo radovedno slišati škedenjske pevce in ko se je začela maša in so ti povzdignoli krepke svoje glase Najvišjemu v čast, presunilo je to marsikatega poslušalca. Ricejevo teško mašo so ti pevci tako točno, tako natančno in dovršeno peli, da jo nijmo slišali nikoli boljše peti niti v Trstu, kder jo večkrat pojó prvi mestni pevci. Po maši pa se je tudi po vsej dolini razlegala občna hvala o teh domačih slovenskih pevcih. Po maši je bil skupni obed za pevce in tuje goste v čitalničnih prostorih, tam je pogostil odbor čitalnice vrle pevce in v prenapolnjeni dvorani je bilo kmalo prav živahno; petje in napitnice so se vrstile zaporedoma, posebno pa nam je omeniti napitnice predsednika tržaške čitalnice presvitlemu cesarju, ki je našla burni odmev. Na to napitnico so odgovorili pevci s cesarsko pesmijo, katero je občinstvo stojó poslušalo.

Po obedu se je zbiralo vse »pod skaló«, kder je tudi prijazni grof Lanthieri pozdravljaj pevce in goste na svojem krasnem posestvu. Tako romantičnega kraja, kakor je »pod skaló«, kder za krasno palačo grofa Lanthierja izvira reka Vipava in precej je pri izviru uže tolika, da goni grofov mehanični mlin, pač nij tako blizo.

Pod skaló smo slišali zopet petje vipavskih in drugih pevcev, mej tem, ko je na velikem dvorišču za grofovo palačo godla dobra godba. Prav na tem dvorišču se je začela ob 4 uri pop. kmetijska tombola, katero je vodil sam grof Lanthieri. — Predno se je tombola začela, pozdravil je grof veliko množico (bilo je toliko ljudi, da so primanjlake kartelet) razložil jim namen slavnosti in konečno povabil nazoče, da zakličejo 3kratni »Živio cesarju Fran Josipu I.«. Odmevali so se na to močni živoklici in nam je godba zagodla cesarsko pesem, katero je poslušalo občinstvo z odkrito glavo.

Tombola se je hitro izvršila in dobili so razni poljedelci prav lepe dobitke, to je razne stroje v pospeševanje kmetijstva in za tombolo je bil lep bik. Ta tombola je prinesla dobiček kmetijski vipavski podružnici; a taka tombola sama na sebi ima prekrasen namen, namreč širiti kmetijske stroje mej ljudstvom in za to napravo mora biti hvaležen narod gosp. R. Dolencu, vodju slapenske vinograjске šole.

Po tomboli se je razšlo ljudstvo na razne kraje; ob 8 uri zvečer pa se je zopet zbralo pri slovesni besedi v dvorani tako zvani »taborski«. Beseda se je vršila tako, da boljše se nij mogla. Škedenjski pevci so tudi pri besedi pokazali svojo spretnost, morali so več zborov ponavljati in donela jim je občna burna pohvala. Dovršeno pa je pel kvartet učiteljev iz okolice, posebno se je dopadala Lebanova »v sladkih sanjah«. To so pevci, kakoršnih je slišati malo po Slovenskem. Nij treba

deževnice ali potočnice, katerej je 2 Dg. stolčnega salmijaka in 8 Dg. kuhinjske soli pridet.

Pobojeno marogasto perilo je teško osnažiti; boja se navadno razkroji, in nastane še večja maroga.

O obleki.

Gospodinji sicer ni treba toliko skrbeti za obleko vse družine, kakor za perilo, vendar se je treba ozirati na gospodarjevo in otroško obleko.

Pametna gospodinja naj ima svojemu stanu *primernih* in *ne preveč oblačil*. Nespametno je vsakej novej šegi (»modi« po snovu, kroju in lišpu) streči; gospodinje, katere nikedar nima zadosti oblačil, pripravljajo vso hišo na beraško palico.

Kakor je treba platno kupovati le pri zanesljivem in poštenem trgovcu, baš tako moramo blago za obleko naročevati le pri onih trgovcih, katere popolnem poznamo; kajti ni dovolj, če je roba močna, marveč mora biti tudi *stanovitne boje*.

Škratna (preveč rudeča) in žolta boja niste prijetni očesu. Blago enostavnih boj je lepše in boljše nego pisano. Siva boja je najprimernejša, ter se s vsemi drugimi bojami najbolj ujema. Tamnejše boje so v zimi, a svetlejšje po letu pripravne.

Nekatere boje na zraku in solncu obledé; blago takoršnih boj naj se ne kupuje. Drugim bojam (n. pr. svetlozelenim) je časi primešanih otrovnih (strupovitih) tvarij; take škodijo zdravju.

Geno blago je navadno slabo; pametneje je dražjega ku-

toorej omenjati, da so želi mnogo, a zaslužene ovacije. Najkonečno omenim še igralcev, kateri so pokazali, da so v Vipavi take spretnosti igralne moči, da smo se kar čudili mi tuji. Škoda, da nam niso znana imena posameznih, ki so v resnici zaslužili, da jih stavimo v izglede. Najlepši vtisek pa je napravil mojstersko sestavljeni govor gospoda Štajerja, ta gospod, iskren domoljub, ki se mnogo trudi za povzdigo naše svete reči na Vipavskem, je govornik, ki zna s krepko besedo in pravilnim povdarjanjem povzdigovati srca poslušalcev, kaj čuda, da nas je po živem popisu dosedanjega delovanja našega cesarja tako navdušil in zbudil mej občinstvom tako iskreno ljubav do našega vladarja, da je občinstvo po končanem govoru kakor elektrizirano dolgo časa klicalo: »Živio naš cesar«, kateri čut so škedenjski pevci še posebno povzdigovali, ker so po govoru zapeli Hribarjevo kantato na cesarja Fran Josipa.

Po končani besedi je začela mladina plesati in sukala se je do jutra, mej tem ko so bili pevci in drugi odlični domači in tuji možje zbrani v čitalnici in se tam radovali mej petjem in govori. — Nepozabljiv vtisek pa je napravil ta lep dan posebno na goste, ki želimo, da bi se prihodnje leto zopet videli prav na ta dan v prijazni vipavski dolini.

Kritični politični pregled.

Domače dežele.

Za državni zbor je razpisanih 19 novih volitev. Vlada se nikder prav nič ne meša v volitve; še podložnim uradnikom ne brani glasovati za take moč, ki so jej hudi nasprotniki. Ta volilna svoboda se nam zdi vendar nekoliko preširoka, uradnik ne bi smel glasovati zoper vladu, zato ker je nje služabnik; ker od njega zopet ne moremo zahtevati, da bi glasoval zoper svoje prepričanje, zato naj bi se glasovanja vzdržali tisti uradniki, katerim vest drugače govori i dolžnost drugače velevala. To edino je v tacej neugodnosti pošteno.

Vojni minister namerjava osnovati 10 novih lovskih bataljonov, vendar tako, da se s tem vojaški troški ne pomnožijo.

Minister za nauk in bogočastje je ukazal, naj se v šolah na veroznanstvo več ozira jemlje, nego doslej i naj se več ur učijo v tistih šolah, v katerih ga skupaj obiskujejo učenci več razredov.

Poročevalci v judovski časnik na Dunaji so sitni kakor muhe v soparnem vremenu. Dva taka poročevalca sta te dni bila pri knezu Adamu Sapiehi, da mu potipljeta za politično žilo; vprašala sta ga, ali cesarjevo popotovanje ne približa Poljakov ustavovercem. Knez Sapieha jima je odgovoril, da se to po osebnem njegovem prepričanju ne zgodi; Poljaki bodo še dalje Taaffejevo ministerstvo podpirali v zvezi z Čehi; vsem narodom se mora brezpogojno dati popolnoma enakopravnost.

Ustavoverci čutijo, da gre v zamok njihovo solnce, da se bliža konec lepih dni njihovega gospodarstva, zato divjajo i popadajo kakor stekli psi. Cesarjevo popotovanje na Poljsko in v Bukovino jim je strašen udarec, ker je provzročilo nove neovržne dokaze, da je presvittli vladar vsem svojim narodom enako dober oče i ker jim je po vodi splavalo vse upanje, da se jim Poljaki zopet približajo; knez Sapieha jim je to prav določno povedal. Veselo znamenje pa je to, da se ustavaška stranka dan na dan manjša i tudi mej nemškimi ljudstvom veru gubl. Celu dunajsko ljudstvo se vedno bolj od njih obrača i lokalni dunajski časniki uže za spravo govore. Tako je zadnjič pisal dunajski »Kikeriki«, ki je doslej posebno rad Čeha zasramoval, te le pametne besede: »Če cesar sam spoštuje vse jezike in se jih je učil, ter nemškim deputacijam odgovarja nemški, češkimi pa češki, zakaj bi ubog kancelist se upiral i ne hotel naučiti se obeh jezikov?«

Časniki pripovedujejo, da je dr. Rieger vsled dogovora z ministrom Taaffejem šel v Pešto dogovarjati se z madjarskimi vodji. Centraliste je ta novica zelo poparila.

V hrvaškem deželni zboru se je osnovala opozicija pod imenom »klub neodvisne narodne stranke«. Načelnikom je bil izvoljen Kukuljevič in namestnikom Vojnovič.

piti, ki razmerno dalje traja, in ga je tudi lažje snaziti. Pametno je tudi nekaj več blaga kupiti, da moremo oblačilo, ako se raztrga, z enakim popraviti.

Preveč nališana oblačila so smešna in predraga. Pametna gospodinja naj ne posnema vsake nove šege, pa naj se ne kaže tudi v čisto preproste obleki. Za oblačila otrok, ki še niso dorastli, naj se kupuje ceneje blago. Tudi obnošena obleka je dobra za oblačila otrok.

Varčnost pa tudi zahteva, da se na oblačila pazi, namreč da jih ne poškodujemo iz nemarnosti.

Najprej je potrebno gledati na to, da obleke ne umažemo. V slabem vremenu in pri težkem delu je dobra starejša in obnošena obleka. Varovati se treba kolomazi, masti od sveč in olja. Posebno v kuhinji je treba paziti, da se obleka ne umaže. Če je kaj raztrganega, naj se takoj popravi.

Drugič moramo umazano obleko praha, blata i. t. d. vselej osnaziti, hodisi s ščetjo ali krtačo, ali da jo izperemo. Umazane, mokre ali vlažne obleke ni smeti shranjevati v omaro.

Slednjič nam je paziti, kam obleko shranjujemo in koliko časa. Obleko moramo večkrat iz omare vzeti in otepsti. Nekatera oblačila morajo viseti a ne zložena biti. Posebno treba na skrbi imeti obleko iz kožuhrine, da je molji ne poškodujejo.

(Dalje prih.)

Hrvatske opozicije program zahteva to le: samostojne finance, imenovanje bana brez protipodpisa ogerskih ministrov, preustroj tiskovnega zakona in druge manj važne določbe.

Madjari se na hrvaškega naroda po ustavi zagotavljeni pravice skoraj prav nič ne ozirajo več. Zdaj so sklenoli, na Reči uvesti madjarski kazenski zakon, da Hrvatov o tem še prašali niso, če tudi nagodba izrečno velevala, da se v zakonih in samoupravi brez dogovora s hrvaško-slavonskim deželnim zborom nič ne sme promeniti. Radovedni smo, kaj hrvaški deželni zbor zoper to ukrene.

A tudi Nemcem niso nič prijazniši; v Peštu, ki je skoraj tako nemšk, kakor Dunaj, niso jim več dovolili nemškega gledališča in prepovedali so ga v nemškem v Sibiriji na Erdeljskem. Nemci zoper to sicer rohné, a nič se ne prizadevajo, da bi obvarovali svojih bratov pomadjarjenja, ponemčevanje Slovanov jim je bolj na srečo.

Tuže dežele.

V italijanskem ministerstvu je počila nesloga, zato utegnó nekateri ministri odstopiti še predno se skliče državni zbor. — Na Italijanskem prave sloge še nikoli ni bilo.

Loris Melikov je izdelal državno ustavo, katero je car uže potrdil i se k malu razglasi. S tem stopi ruska država v vrsto ustavnih držav. Da se ustava v marsičem loči od ustav zapadnih držav, to ne more drugače biti, ker so ruske razmere tudi drugačne nego v drugih državah. Dogovori s kitajskim poslancem se še niso pričeli, ker še ni dobil poduka iz Pekinga. Poročila iz Kulče pa miru niso ugodna, ker Kitajci še vedno vtrjujejo tamošnje gorske soteske i mej Mongole orožje dele. Nič ne kaže, da bi Kitajci imeli mirne namene. — Štiri ruski častniki so šli v Perzijo kupiti 300 velblodov (kamel) za Skobeleva vojsko. Ko priženo te velblode v Čikišlar, pojde Skobelev zopet na Turkmene.

Druge vesti pa so tem prav nasprotné. Trdi se namreč, da se je mej Rusi i Kitajci uže sklenola pogodba, katera se podpiše v Pekingu.

Angležem se je vendar posrečilo, da bodo mogli vsaj častno, če tudi po velicih izgubah zapustiti Avgfiansko. General Robert je namreč 30. avgusta dospel pred Kandahar, zaprte angleške vojske otel, 2. septembra Eyub-khanovo vojsko popolnem zmagal, vzel jej 32 kanonov in 10.000 mož ujel. S to zmago so dobili Angleži tudi v Evropi prostejšo roko in Gladston je to zmago takoj porabil ter v angleškem parlamentu rekel, da Turčija mora izvršiti berlinsko pogodbo in izvesti reforme, katere se od nje zahtevajo. Ako ne bi Evropa hotela Turčije k temu prisiliti, delala bo Angleška na svojo roko.

Irci se vedno bolj upirajo zoper sklep zgornje angleške zbornice gledé odškodovanja irskih najemnikov. Predzadnji vtorek so napravili v Londonu velikansko demonstracijo. Bilo je zbranih do 15.000 ljudi z irskimi poslanci vred, ki so sklenoli ostro resolucijo zoper omenjeni sklep.

DOMAČE STVARI.

Cesarjev dar. Katoliški misijon napravi v Jadrenji lastno tiskarnico. Presvittli naš cesar je v ta namen podaril tiskalnico i potrebne črke.

Ogenj v ladiji. Zadnji petek je začelo goreti v Lloydovem parniku »Castor«, ki je imel odrinoti na Grško i na katerem je bilo vkrcanih 288 konj za grško vlado. Unel se je premog, a naglo so ogenj zadušili i parnik je potem odplul na namenjeno mesto.

Udom delalskega podpornega društva! Odbor daje na znanje to le:

Bolni udje naj se oglašajo od 11 do 12 ure dopoldne v dvorni lekarni gosp. Minlusi-ja in popoldne od 2 do 4 ure v stanovanju društvenega zdravnika g. Dr. Mandiča, Via Malcanton št. 2. — Začele bodo s prihodnjim tednom sopet pevske vaje v društvenih prostorih in sicer vsak vtorek in petek, od 8 do 9 ure zvečer in vsako nedeljo od 4 do 5 ure popoldne za pevce, vsako sredo in vsako saboto od 8 do 9 zvečer pa za pevkinje. — Hazen pevskih vaj se bode podučevala tudi teorija petja, ker je društvo v ta namen kupilo nov glasovir in najelo pevovodjo, g. Bartlija. Pevci in pevkinje, ki se hočejo vdeležiti vaj in poduka, povabljeni so, da se oglašajo ob omenjenih dnevih in urah pri pevovodju, g. Bartliju.

Gospod Ivan Gorjup iz Proseka se je odpovedal mestnemu in deželnemu poslanstvu. Uzrok odpovedi je bolehnost; mi moramo le obžalovati, da se je ta vrli rodoljub odtegnol važnemu poslu, pri katerem bi ga bili želeli še več let.

Neredi v Splitu. Preiskava civilnih in vojaških oblastij je dokazala, da zadnjih neredov v Splitu vojaštvo prav nič ni krivo, ampak sami irredentovci. Deputacija ondesnjih strelcev je trikrat prišla k državnemu pravdniku, da bi preiskavo motila, ali državni pravdnik je ni hotel sprejeti, zato pa je pretila vpričo služabnikov. Vojaštvo se z irredentovci nič več neče pečati; častniki so vsi izostali iz kavane. Deputacija mestnega svetovalstva se je brez vspeha trudila vojske potolažiti. Župan Bajamonti, glava irredentovcem, pa se potika po Trstu i po Laškem, kakor vselej v enacih primerljajih.

Stanko Vrazove svečanosti v Cerovu 8. t. m. se je vdeležilo mnogo hrvaške in slovenske inteligencije; ljudstva je bilo nad 10.000. Govorila sta gg. Rač i Kukuljevič. Napivalo se je z velicim navduševanjem jedinstvu južnih Slovanov, grogoviti »živio« je donel cesarju, da se je do oblakov razlegal. Došlo je 98 telegramov.

Mariborski okrajni zastop se dolži, da z javnimi denarji slabo gospodari. Račune je imel v rokah znani liberalce in viteškega Brandstätterja prijatelj, gosp. Seidl, a nazadnje se je našlo, da računi niso bili prav, doplačati je bilo 5449 gld. katerih pa Seidl ni imel. Zato je Seidlu pritekel na pomoč bistriški župan, gosp. Formacher; odborniki slovenskega bistriškega mesta so pa prevzeli poročilo za 3000 gld. — Pri vsem tem pa se sodi, da pri okrajnem zastopu še ni vse v redu. Tako je navadno maslo liberalcev i njih kulture.

O časniku »Šola«. (Iz Gorice). — Da, tudi jaz, dasi nemam »prav dobro« v slovenščini, zapazil sem več pogreškov v »Šoli«. Vendar takih pogreškov, kateri so uže v sestavku samem opravičeni, ne bi nihče svetu kazal, ter tako svojo nevoljo kazal z opazkami: »najezažnimi«, ta beseda je v istem sestavku pravilno stopnjavana; vkljub »dvakratnem« (!) razpisu. Tu si je gotovo tiskar en »u« prihranil. »Slednič«, jako pravilna (!) opazka, kajti v istem sestavku navedena beseda je prav tako pisana, kakor gosp. kritikar uči, namreč »sledajič« i. t. d. Ali so to res pravične opazke? Res, Šola karakterisira nekateri pogreški, vendar tu navedeni pa dotičnega gosp. samega.

Dotični sestavek pravi: prvi list *prinaša skoro zgola prevode iz ped. nemških knjig*, ter svetuje čitanje sestavka »O čitanji«. Tudi jaz sem čital nasvetovano ter primerjal z raznimi nemškimi sestavki o čitanji. In glej, na prvi pogled se mi je zdelo, da je res omenjeni sestavek preveden iz Ohlerja. Ali pri natančnem primerjanju sem videl, da se prva polovica mehač branja jako ujema z Ohlerjem; vendar uže ta polovica je popolnejša. Druga polovica (m. b.) se pa ne ujema z Ohlerjem.

Spis o logičnem in evfoničnem branju pa ne vem, iz ktere bi bil knjige preveden, če tudi sem čital več ped. knjig. Vendar ker rad primerjam, prosim gosp. kritikarja, naj mi pove, kje najdem to. S tem vendar ne trdim, da je spis »o čitanji« popolnoma nova iznašba. Meni se zdi, gosp. T. je čital več ped. knjig. Kar se mu je zdelo dobro obdržal je za se, ter tudi praktično porabljal. Kar pa ni našel v knjigah, dostavil je sam, in tega je mnogo iz prakse. Tako si je ustvaril svojo pot v branji.

To pot je narisal s praktičnimi izgledi v »Šoli«. To pa nij prevod, sicer bi bila vsaka zemljepisna knjiga prevod.

Tudi to kaže neko pristranost, da je grajana le oblika, o vsebini pa ni nič govoreno. — Naj bode dovoljeno pa meni v kratkem izraziti svoje menjenje. V obče obdelani so vsi sestavki na praktični podlogi, in to je, kar daje listu pravo veljavo. In prav nasvetovani spis se mi jako dopada. Čital sem mnogo o branji, toda kaj sem našel? V nekaterih knjigah le teorijo, in to večinoma, v drugih pa prav revno prakso. V »Šoli« pa je izražena teorija s praktično prakso. En pogrešek nahaja se pri logič. branji pod št. 6 črka e in g, ker tukaj manjka praktičnega dela t. j. dobro bi bilo tudi tukaj vprašanja, kakor pod isto številko črka e in d.

Takih in enkih sestavkov naj se gosp. učitelji nikakor ne boje pisati. Kritiko v št. 31. »Edinosti« iz zgoraj navedenega lahko vsak obsodi. Res je, kdor objavi kaj, podvreči se mora kritiki. Dobra kritika pa ne razkriva le slabosti, temuč tudi to, kar je dobro. Take kritike naj se nihče ne straši, poslušaj naj jo ter se iz nje uči. To se posebno priporočam mladim učiteljem, kateri so zapustili učiti. Izobraževališče i so polni lepih pedagoških nauk. A kakošni so ti nauki? Večinoma le suha teorija, ki se večkrat prav teško uvede v prakso, vendar počasi si napravi vsak pot podučevanja v šoli. Zato prav nasvetuje »Šola« v svojem programu: Domača šola budi vsakemu nevsahljivi vir, iz katerega naj zajema potrebnega gradiva.

Na ta način pozve učitelj od učitelja postopanje ter se sam ravna po tem ali vsaj to, kar najde dobrega, za se ohrani.

ZOPER TRTNO UŠ.

Postava od dne 3. aprila 1875, o tem, kaj storiti, da se trtna uš (Phylloxera vastatrix) ne razširi.

(Konec).

§ 8. Za škodo po § 7 najdeno, naj politično deželno poglavarstvo, doprašavši deželni odbor, vsakemu zemljiškemu posestniku prisodi odškodbo, ako poškodovancu ne brani v § 6 omenjeni zadržek.

Prisojena odškodba razdeljuje se na vse posestnike vinogradov v tistej deželi, kjer se je škoda zgodila, in sicer tako, da se najde cesarski zemljiški davek od teh vinogradov, kateri je v zadnjem letu pripisan, brez vsega priklada, in da se na tako najdeno skupno vsoto davka po vsakem pol letu razvrže (porazdeli) po odstotkih prisojena odškodba.

Kak izhod ali konec je imela odškodbena razprava in porazdelba, to je po vseh krajih dotične dežele, kjer se pečajo z vinstvom, razglasiti po političnih okrajnih oblastvih, a deželnemu odboru naj to priobči deželno poglavarstvo.

V razglasu na občine naj se ob enem dá na znanje, da vsem tistim, ki so dolžni kaj prispevka plačati, pristoji pravica utečaja (rekursa).

Ta utečaj mora se upoloziti pri političnem okrajnem oblastvu v 14. dneh po tem, ko se je ta razglas v občini oznanil. Tudi deželnemu odboru pristoji pravica utečaja ter je ta utečaj tudi v 14. dneh po prejetem priobčilu vpoloziti pri deželnem poglavarstvu.

Minister poljedelstva razsoja utečaj.

Ako se nij vpolozil nikak utečaj ali če se je utečaj pravokrepno razsodil, tedaj naj deželno poglavarstvo naroči političnim okrajnim oblastvom, pravokrepno razvržene odškodninske prispevke (doneske) poterjati s prvim zemljiškim davkom vred, k

ga bode plačati. Deželno poglavarstvo napravi po tem, da se poterjane odškodne vsote poizplačajo tistim, ki so škodo imeli.

§ 9. Vsakemu, kdor meni, da mu po deželnem poglavarstvu ustanovljena odškodba in razvržba ali porazdelitev (§ 8) pravice krati, na voljo je, začeti pravdo proti tistim, ki so vsled tega na boljem; toda takšna sodna pravda ne ovira izvršila politične razsodbe.

§ 10. Ako je k izpolnitvi tega, kar se ukaže po § 5, potreba kake začasne naredbe po drugih zemljiščih, katere ne služijo vinstvu, tedaj njih posestniku za škodo, ki bi jo odtod imel, pristoji odškodba, katero je po določilih §§ 7, 8 in 9 pozvedeti in opraviti.

§ 11. Zemljiški posestniki morajo izpolniti vse, kar koli jim politično oblastvo v zvržbo te postave ukaže.

Njihova dolžnost je, dopuščati tistim, ki se pošljejo vinograde presledovati ali kaka druga naročila gosposke izvrševati, da na njih zemljišči naredé, kar je potrebno, ter zastoj pomagati jim, kolikor bode treba.

§ 12. Politično okrajno oblastvo ima dolžnost, paziti na izvrševanje vseh naredb ukazanih, da se odvrne škoda, od mrčesov preteča, in kjer bi treba bilo, dati jih ob trošku nemarnežev posilno izvršiti.

§ 13. Proti razsodbam in ukazilom političnih oblastev, ki se izdajo v zvržbo te postave, sme se tudi zunaj slučajja, o katerem govori § 8, utečaj (rekurs) do višjega oblastva pri političnem okrajnem oblastvu pismeno ali ustno vpoložiti v 14. dneh po razglasu, oziroma vročitvi razsodbe ali ukazila.

Kadar je nevarno odlagati, sme politično oblastvo brez ozira na vpoloženi utečaj ukazati, da se stori, kar je v odpravo nevarnosti neogibno potrebno.

§ 14. Politično okrajno oblastvo naj uradna dejanja, ki mu jih nalaga ta postava, s sodelovanjem zvedenih mož izvršuje.

Ono naj si, kadar bode potreba, za svoj okraj izvoli zvedenih mož, praviloma izmed udov kmetijskih okrajnih društev ali podučeni vinogradnikov, ter naj jih zapriseže na to, da bodo izpolnjevali dolžnosti, katere jim ta postava naklada.

K dotičnim razpravam (obravnavam) je poleg dveh zvedenih mož in udeleženih zemljiških posestnikov privzemati tudi župane.

§ 15. Kadar gre zato, da bi se nevarnost od vinogradov po različnih političnih okrajih odvrnila, tedaj naj se dotična okrajna oblastva domenijo o tem, kaj bi bilo storiti, ter sme politično deželno oblastvo ukazati, kar se mu zdi primerno zaradi jedinstva v postopanju ali ravnanju. Sosebno sme ono v tem slučaju sebi pridržati posamezna ukazila, ki sicer pristojé političnemu okrajnemu oblastvu, ali pa volitev dotičnih naredb izročiti enemu izmed udeleženih okrajnih oblastev.

§ 16. Državni zaklad plačuje troške, ki se ob komisijem pozvedovanju naberó za dne, potnine in druge nagrade organom oblastva, zvedenim možem in cenivcem (§ 7), potem troške za preiskovanje po oblastvu napravljene (§§ 2, 14 in 18) in kaka povračila škode.

§ 17. Prestopki te postave in ukazov in napotil izdanj v nje zvržbo kaznujejo se z globami (v denarjih) do 100 gl. Kadar bi kdo delal zoper izvodno prepoved glede trt itd. omenjeno v §§ 1 in 4, smejo se globe do 300 gl. prisojati.

Globa (denarna kazen) teče v zalog ubozih tistega kraja.

Ako se globa ne more poterjati, ker obsojenec nema s čim plačati, naj se premeni v zapor, namreč za vsakih pet goldinarjev v en dan zapore. Tudi za vzklice proti kazenskim obsodbam velja v § 13 utečajem določeni rok (brišt). Proti enakim kazenskim obsodbam političnih okrajnih in deželnih oblastev se nij moči več nikamor vzklicovati.

§ 18. Minister poljedelstva naj skrbi za to, da se po § 14 te postave dovoljno število ljudi o tem, kako je poznati od uši izvirajočo trtno bolezen in kaj pomaga zoper to bolezen, tako pouči, da jih bodo politična okrajna oblastva lahko jemala za dobre zvedene može (§ 14); potem zato, da bodo ljudstvo, katero se peči z vinstvom, in tudi dotična oblastva zvedela vsako skušnjo o sledu uši na trtah, o rečeh, po katerih se ta mrčes raznaša, in o primernih pomočkah zoper to nadlogo.

Ministru poljedelstva je dana oblast, tudi v takih krajih, kjer se trtna uš še nij zasledila, dati pregledati vinograde, ter po vsem okolišju, za katerega velja ta postava, ali po nekem delu tega okolišja prepovedati kupčijo z vinskimi trtami.

§ 19. Deželnim zastopstvom je pridržano, najdene odškodnine (§§ 7, 8 in 10) prevzemati na deželni zalog (fond).

§ 20. Vse vpologe, listine (pisma) in razprave o stvari, katero ta postava uravnjuje, proste so štempla in pristojbin (davščin).

Ali ta prostost ne velja tudi za sodno pravdo, o katerej govori § 9.

§ 21. Ministru poljedelstva in ministroma za notranje reči in finance naroča se izvršiti to postavo.

V Trstu, dne 3. aprila 1875.

FRANC JOŽEF s. r.

AUERSPERG s. r.
CHLUMECKY s. r.

LAŠSER s. r.
PRETIS s. r.

RAZNE STVARI.

O finančnem ministru Dunajevskem pripoveduje »Svetozor« to le: V letu 1842 je na levovskem vseučilišču čital profesor dr. Tomašek o racionalnej politiki. Pri prekušnji je vprašal učenca Dunajevskega, ali ima zloglasni finančni patent od leta 1811 za pravičen i potreben i pričakoval je, da Dunajevski pritrdi. Kako pa se je začudil, ko je mladi pravdoznanec trdil, da se ne more opravičiti. Tomašek mu je dokazoval i dokazoval, ali njegov

nasprotnik je vse njegove razloge pobijal tako, da se je moral po dolgem pravdanju njegov profesor umakniti. Potem je vprašal Dunajevskega: »Kaj bi vi svetovali vladi, ako bi, kakor je bilo takrat v Avstriji, vse premoženje porabila ter bi jej nobeden ne hotel nič več posoditi?« Dunajevski je brez dolgega premišljevanja odgovoril: »V tem primerljaji je država izgubila podlogo materialnega svojega obstanka ter mora razpasti.« — Ako bi jaz bil vladar, — odgovoril je Tomašek — imenoval bi vas za pravosodnega ali naučnega, nikoli pa ne za finančnega ministra. Od tega časa sta bila profesor i njegov učenec velika prijatelja.

Kletvino v Bosni je deželna vlada prepovedala i določila kazni, katere zadeno tiste, ki bi to prepoved prelomili. Bosensko ljudstvo, katere vere koli, je jako pobožno; kristijan se prekriža, ako sliši kletve i Turek se na zemljo zgrudi. Mej Avstriji, ki so prišli v Bosno i Hrečgovino, bilo dosti taci, katerim je — zlojed jezik majal. Ti ljudje so prav nalašé ljudstvo s kletvino dražili, namesti da bi mu bili lep izgled dajali i ga Avstriji pridobili. Ta v pravem pomenu besede kletvosna kultura je Bosnjake tako razbegala, da je bila vlada primorana, kletvino prepovedati.

Judje, za katere so se vlade še zadnja leta toliko brigale, da so z vojno pretile, ako se je komu kaj zgodilo, delajo zdaj uže preglavico raznim državam i narodom; na Ruskem ptuje Jude izganjajo, na Nemškem obupno rokó vijó, ker se jih ne morejo odkrižati, na Madjarskem se je osnovalo društvo zoper nje, v Maroki so jih zadnji čas nekoliko pomorili. Jud je šiba božja, on moli le zlato tele, sreca nema; kamor pride, povsod seje popačenost mej ljudstvo, da ga lažje odira i prej ne neha, da ga odere do nage kosti. Taka dela se bodo še grozno maščevala.

POSLANO *)

»Soča« nam uže sopet odgovarja. — Njena polemika je preveč sofistična, in nas kmetovalcev ne ogreva sofistika, ampak nam so meročajna dejanja. — S tem je enkrat povdarjamo, da se nas je več Kraševcev odstranilo od »Tonkiličevega« zbora; to vedo vsi pričujoči le tisti ne, ki nočejo vedeti. — »Soča« sama pa priznava v zadnji številki, da je »vsled pomote prišlo med imena deležnikov volilnega shoda 24. avg. tudi ime *eliche Vuga* iz Prvačine. — Torej ena pomota! — Mi pa verno še za enega župana, ki ga nij več bilo med živimi, ko je po poročilu v »Soči« glasoval za dr. Tonkiliča, po tem še za dva druga, ki sta sicer še živa, pa kakor sama trdita, njista imela česti glasovati za Tonkiliča, akopram jih je »Soča« sto čestjo osnialila. Če bi še nadalje preiskovali, našli bi še več takih malih »pomot«. — Te dogodke dajemo v prevdarek ne dr. Tonkiličevi. »Soči« ampak občinstvu, naj ono sodi.

Podpisi 12 odličnih Kraševcev.

*) Za sestavke pod tem naslovom je uroditvo le toliko odgovorno, kolikor mu postava nalaga.

Javna zahvala.

Čutimo dolžnost, da se presrečno zahvalimo za bratski sprejem na praznik malega Šmarna vrlim Vipavcem, posebno pa velečestitemu gospodu dekanu Grabrijanu, kateri je sê svojo uljudnostjo pridobil si srca vsih nas, potem gosp. vodju Hribarju, ki nas je toliko v Logu, kolikor v Vipavi podpalil sê svojim svetom in nam zdatno pomagal pri izvrševanju naše naloge in tudi celemu odboru čitalnice za nenavadno gostoljubnost, ter kličemo vsm omenjenim: Živili na mnoge leta in na svidanje sopet pri tako lepi priliki!

V Skednju 11. sept. 1880.

Pevski zbor skedenjski.

Tržno poročilo.

Skoro vse blago se je podražilo, akopram ne opazujemo posebno velike živahnosti v kupčiji.

Kava. — Pri pičlih prodajah so cene tega blaga še vedno močno napete in utegnejo brže še nekoliko poskočiti, nego pa pasti.

Sladkor — kupuje se vedno ceneje.

Olje. — Brez premembe in ker v obz. nij bila letina slaba, ampak še precej dobra, nij verjetno, da bi cene poskočile, brže cena olja nekoliko pade, pa tudi ne dosti.

Sadje. — Novo sadje dohaja zaporedoma, cene pa so trdne in za zdaj ne utegnejo pasti. — Rozine najfinije do f. 34, fine f. 26 do 28, opaša f. 20, fige v vencih f. 20, rožiči f. 8—8.50.

Riž — brez premembe, a cene so trdne in bi poskočile za 1 do 2¹/₂, ako bi dohajalo več naročeb.

Špeh in mast. — Špeh lep 10/12 komadov, poskočil je do f. 60—61, ker ga primanjkuje, manj debelo blago velja f. 56—58. Mast Baneroft velja f. 55.50 iz prve roke in utegne še poskočiti, ker blaga je malo in na Angleškem tudi cene rastejo.

Petrolje. — O tem blagu smo prav zadeli, ko smo uže večkrat poročali, da mu morajo cene še poskočiti. Denes velja petrolje iz prvih rok f. 13 in f. 13.25. Nekateri sicer menijo, da petrolje zopet pade, a to nij verjetno. Pričakuje se res nekoliko ladij z 40 do 12000 sodi; a to blago je uže večinoma pokupljeno in za razprodajo ostali utegne v večem par tisoč sodov. Vsled tega in vsled močnih naročeb je torej gotovo, da petrolje postane še dražje.

Domači pridelki. — Novi fižol je močno iskav, in ker ga še prav malo doajja, plačujejo se zanj visoke cene; za rudečega f. 14, za bohinea f. 16. A na te cene se nij zanesti. Leča navadna, drobna plačuje se po f. 12. Konoplje drobne po f. 20. Korun po f. 3. Maslo je zdaj v boljšem menenju in se plačuje po f. 75—76, če je lepo, novo in naravno. Slive so še vedno zanemarjene. Po ljupljenih slivah (amoli) je nekoliko več prasanja in se plačujejo po f. 42—44.

Slama, seno in les — po vsem tem blagu je malo prasanja.

Vrednostni papiriji. — Kaže se neka reakcija in utegnemo polagoma videti vedno niže kurze. Tega je posebno kriva negotovost na političnem obnebu.

Dunajska Borsa

dne 14. septembra

Enotni drž. dolg v bankovcih	72	gld.	60	kr.
Enotni državni dolg v srebru	73	»	85	»
Zlata renta	88	»	55	»
1890. državni zajem	131	»	90	»
Delnice narodne banke	828	»	—	»
Kreditne delnice	288	»	25	»
London 10 lir sterlin	118	»	25	»
Srebro	—	»	—	»
Napoleoni	9	»	40 ¹ / ₂	»
C. kr. cekini	5	»	65	»
100 državnih mark	58	»	25	»

Vrt „AURORA“ POD BOŠKETOM.

V nedeljo 19. septembra bode zadnja velika veselica, pri kateri bode sodelovala močna mestna godba in zbor 50 do 60 slovenskih pevcev, ki bodo povzdigovali svoje krepke glase, da se bode močno odmevalo na vse strani. Lastnik vrta se bode trudil, da bode vrt krasno okinčan in da bode tudi z dobrimi pijačami in jedačami po nizkih cenah zadovoljil čestite obiskovalce.

Torej v nedeljo v bošket vi Slovani in Italijani; v vrtu »Aurea« naj vlada veselje in prijateljstva mej Vami.

Jožef Stankovits gostilničar.

Slovenska Talija.

Zbirka dramatičnih del in iger.

Na svetlo daje

dramatično društvo v Ljubljani.

1. vezek: *Priručna knjiga za glediške diletante*. Cena 50 kr.

Od poznejših vezkov so pošli: 3., 4., 5, 7. in 8. vezek; v ostalih so natisnene sledeče gledališke igre:

(B. = burka; V. = vesela, R. = resna, Ž. = žalostna igra; O. = opereta. Številke za le-temi črkami kažejo število aktov).

Ultra! (B. 1.) — Na mostu. (B. 1.) — Gospod Čapek. (V. 1.) — Belin. (O. 1.) — Graščak in oskrbnik. (R. 4.) — Serežan. (O. 1.) — Svojeglavneži. (V. 1.) — Roza. (V. 3.) — Klobuk. (V. 1.) — Ptičnik. (O. 1.) — Iže se odgojnik. (R. 2.) — Zahavljeva. (V. 1.) — Zakonske nadloge. (V. 1.) — Poglarje I. II. III. (V. 1.) — Mutec. (V. 1.) — Telegram. (V. 1.) — Sam ne vé kaj hoče. (B. 1¹/₂.) — Ona me ljubi. (V. 2.) — Gospod režiser! (Saljiv prizor.) — Uskok. (V. 1.) — Vdora in vdovec. (V. 1.) — Visoki C. (V. 1.) — Gorenjski slarček. (O. 2.) — Požigalčeva hči. (R. 5.) — Umetnost in narava. (V. 4.) — Zapratljivec. (Čarobna igra. 3.) — Pokojni moj. (V. 1.) — Lornjon. (R. 1.) — Gospd, ki je bila v Parizu. (V. 3.) — Na kosilu bom pri svoji materi. (V. 1.) — Brati ne zna. (B. 1.) — Gospoda Kodelja pridige izza gardin. (V. 1.) — V spanji. (V. 1.) — Kovarstvo in ljubezen. (Z. 5.) — Donna Diana. (V. 3.) — William Ratcliff. (Ž. 1.) — Gluh mora biti. (B. 1.) — Ženska borba. (V. 3.) — Ogenj nij igrača. (V. 3.) — Ena se joče, druga se smeje. (R. 4.) — Garibaldi. (B. 1.) — Marija Magdalena. (Ž. 3.) — Tri vile. (V. 2.) — Srce je odkrila. (V. 1.) — Pes in mačka. (V. 1.) — Cerček. (R. 5.) — Lowoodška sirota. (R. 4.) — Trnje in labor. (R. 2.) — Doktor Robin. (V. 1.) — Pesek v oči. (V. 2.) — Kozarec vode. (V. 5.) — Igralka. (V. 1.) — Dea gospoda pa jeden sluga. (B. 1.) — Star samec. (R. 2.) — Stara mesto mlade. (V. 1.) — Gringoire. (R. 1.) — Ena se mora omožiti. (V. 1.) — Berile »Novice«! (V. 1.) — Dea zeta. (V. 1.) — Nemški ne znaajo. (B. 1.) — Ženski jok. (V. 1.) — Moja zvezda. (V. 1.)

„Slovenska Talija“ je na prodaj po knjigarnah v Ljubljani, pa se lahko tudi naroči naravnost od dramatičnega društva v Ljubljani.

Kdor si naravnost od društva naroči vse prej navedene knjige, katerim je v knjigotrstvu cena 18 gld. 55 kr. jih dobó za znižano ceno 14 gld.

Če se od društva vsaj za 4 gld. knjig naroči ob enem društvu popusti 20% navadne cene, ki je ustanovljena posamez nemu vezku in na zavitku tiskana.

Narodnim društvom, katere provajajo gledališke igre, je priporočati, da si od vsake igre, ki je hoté igrati, omisljijo celo garnituro, t. j., toliko knjižic, kolikor jih je igralcem treba o provajanju; cele tiskane igre učeim se igralcem mnogo boljé ustrezajo, kakor same izpisane naloge, vrhu tega pa so še cenejše.

A. DREHER

PIVOVARNICA

TRSTU.

Botelje in sodci.

(18—9)